

Fasti Gerðarrættur

English Summary

The article is on the newly established Permanent Industrial Tribunal of the Faroe Islands. Employment law in the Faroe Islands has been marked for a long time by a lack of dispute resolution mechanisms. Disputes over collective industrial action, breach of collective labour agreements and border issues relating to different such agreements have not been easily dealt with, as there has been no specialised industrial tribunal for such cases as is the case in the other Nordic countries. At long last such a tribunal has been established by a collective agreement entered into by most of the Faroese labour market organisations (various associations of employers and employees). The system created also provides for a forum for the labour disputes relating to interpretation of collective labour agreements and other issues that have traditionally been submitted to ad hoc tribunals. Thus, the new Faroese regime unites more functions into one forum than in the other Nordic countries, hopefully providing the basis synergy, a more experienced panel and coordination in the development of Faroese collective employment law. The author has chaired the committee that drafted the agreement to establish the tribunal.

Úrtak

Greinin snýr seg um nýliga stovnaða fasta gerðarrætt. Arbeidmarknaðarlóg í Føroyum hevur leingi verið merkt av, at ikki nøktandi skipan var fyri trætumál í sáttmálaskeiðnum. Trætur um kollektiv stríðsstig, brot á kollektivar arbeidsmarknaðarsáttmálar og marknamál millum sáttmálaøki vóru ikki løtt at loysa, tí ongin serfrøðistovnur hevur verið tøkur eins og í hinum norðanlondunum. Langt um leingi er nú fasti gerðarrættur settur á stovn við sáttmála millum flestu føroysku fakfeløgini (arbeiðgevara- og løntakarafeløg). Skipanin er tó gjørd so víð, at hon eisini býður seg fram sum rættarskipan í málum um tulkning av sáttmálum og øðrum trætumálum, ið eftir venju higartil eru latin ad hoc gerðarrættum at loysa. Tískil sameinir tann føroyska skipanin fleiri funksjónir í somu skipan enn gjørt verður í grannalondunum, vónandi við samsvinnu, royndari gerðarrættarlimum og samskipaðari menning av føroyskari arbeidsmarknaðarlóg sum úrsliti. Høvundin var formaður í arbeidssbólkunum, ið smíðaði sáttmálan um fasta gerðarrætt.

¹ Doktorsnemi á lagadeild Háskóla Íslands, røkir ymsar álitissessir í Føroyum, harímillum formaður í nevndini fyri fasta gerðarrætt, tímalærari við Háskóla Íslands og Háskóla Akureyrar og Fróðskaparsetur Føroya.

Inngangur

Trætumál á arbeidsmarknaðinum

Fasti gerðarrættur

Niðurstøða

Sáttmáli um fasta gerðarrætt við viðmerkingum

Inngangur

Leingi er tað, ið væl skal vera, í hesum føri sera leingi. Hini norðanlondini hava fírt skipanir at loysa trætumál á arbeidsmarknaðinum fyri sera rúmari tíð síðani.

Í 2003 heitti landsstýrismaðurin í vinnumálum, Bjarni Djurholm á meg um at stjórna arbeidsbólki at finna skipan fyri trætumál á føroyska arbeidsmarknaðinum. Partarnir á arbeidsmarknaðinum valdu umvegins valbólkar hinar limirnar í valbólkum. Fyri arbeiðsgevarar sótu Bjørgfríð Ludvig (privatar arbeiðsgevarar), Thomas Magnussen, seinni Durita Tausen (almennar arbeiðsgevarar), Jógván Norðbú (reiðarar). Fyri arbeiðstakarar (løntakarar) sótu Páll Nielsen (verka fólk), Heini Joensen (starvsfólk og tílk), Óli Jacobsen (manningarfeløg).

Loyvi mær at takka teimum nevndu fyri gott samstarv; tey hava við áhaldandi starvi sínum loyst ein av fløktaru gordisku knútunum í føroyskum samfelagsviðurskiftum. Somuleiðis vil eg takka Eyðbjørg Nilsson og hinum starvsfólkunum í vinnu-málaráðnum, ið hava verið okkum til vildar.

Niðanfyri verða sáttmáli og viðmerkingar endurgivin. Men fyrst nøkur orð um tilgongdina og alment um ætlanina við fasta gerðarrætti.

Trætumál á arbeidsmarknaðinum

Mangan hevur verið at hoyrt kjak um *arbeiðsrætt*; oftast varð víst til, at tey í øðrum londum (helst Danmark) høvdu skipan við arbeiðsrætti. Fyrireikingarnar til arbeiði okkara vístu tó, at vanliga fatanin av støðuni og serliga *tilgongdini* í Danmark var heldur enn ikki ófullfíggað.

Danmark fekk við stóru semjuni á arbeidsmarknaðinum seint í nítjandu øld millum mangt annað í lag *den permanente voldgiftsret*. Hesin stovnur var privatur avtalaður stovnur, ið skuldi taka sær av ávísnum trætumálum á arbeidsmarknaðinum. Stovnsetanin var treytað av, at donsku landsmyndugleikarnir fingtu í lag lóg at tryggja vitnisskyldu við og útinnan av úrskurðum stovnsins.

Seinni broyttist stovnurin frá at vera fastur privatur gerðarrættur til at vera almennur stovnur, nú kallaður *den faste voldgiftsret*. Heimildarlógin hjá hesum

stovni varð eisini sett í gildi í Føroyum, men føroyingar brúktu kortini ikki stovnin. Kent er tó málið, ið reiðarafelagið legði fyri faste voldgiftsret og vann á fiskimannafelagnum; eftir tað málið var mótstøðan hjá fakfeløgnum sera stór ímóti hesum fremmanda stovni.

Tá nýggj lóg kom um *arbejdsretten*, ið gav danska stovninum enn meiri dóm av at vera serligur dómstólur, vildu føroyingar ikki hava hana setta í gildi í Føroyum. Men gamla lógin varð ikki sett úr gildi, og tað førði til tiltikna merkjamálið, har spurningurin var, um málið skuldi viðgerast í rættinum, vísast í vanligan ad hoc gerðarrætt, ella eftir galdandi lóg vísast í den faste voldgiftsret. Hægstirættur valdi at seta til viks galdandi lóg sum óbrúkiliga. Í grein² um málið skrivaði nógv virði hægstarættardómarin Torben Jensen, at talan var um eina *lex imperfecta*, meiningsleysa lóg ið ikki kundi haldast. Formliga var lógin í gildi, tí hon ikki var sett úr gildi, men við at havna nýggju lógini um *arbejdsretten*, hevði løgtingið víst frá sær donsku skipanina fyri trætumál á arbeiðsmarknaðinum. Tann gamli stovnurin var í roynd og veru heldur ikki til longur, hóast lógin enn var í gildi í Føroyum; tað hevði verið meiningsleyst at sent málið í stovn, sum ikki var mannaður í fleiri ártíggjur.

Torben Jensen viðmerkti eisini til tveir teoreikarar, ið vóru frammi, Peter Blume og Frederik Harhoff, at teirra skolestiska tilgongd til málið var óbrúkilig. Tað ræður um at finna loysnir.

Júst hetta at finna loysnir gjørdist yvirskriftin hjá bólki okkara. Leingi hevði verið arbeiðt við spurninginum, men ongantíð var tað eydnast. Seinast var vinnumálaráðið komið við uppskoti í 2003, ið fevndi um trætumál og um semingsmannaskipan. Fyri bólkarnar, ið landið hevði sett, var eyðkennið, at umseting av donsku reglunum var útgangsstøðið. Hetta var sjálvsagt ongantíð nøktandi, tí danskar reglur hava eyðvitað aðrar fortreytir og eru úrslit av øðrum tilgondum.

Vanlig misfatan hevur verið, at løntakarafeløgini ikki vildu hava nakran stovn at loysa trætumál. Hetta var í øllum førum ikki støðan seinnu árin, heldur var mótstøðan ímóti tvungnari ella umsettari skipan, ið tey ikki høvdu ávirkan á. Í 1998 lótu fakfeløgini enntá sjálvi úr hondum uppskot um fastan gerðarrætt, ið bygdi á vanligu skipanina at seta gerðarrætt at taka sær av einstøkum máli um tulkning av sáttmála. Uppskotið var heldur stuttoraðað, vísti fyri stóran part til vanligar reglur og bygdi á skiftandi gerðarrættarlimir, men kortini vísti hetta á møguleikan fyri semju.

Umframt almennu royndirnar og tilmæli frá feløgum høvdu tingmenninir Bjørn

² Torben Jensen: Kompetencen til at afgøre arbejdskonflikter på Færøerne U.1988B.41.

á Heygum og Óli Breckmann einaferð uppskot frammi um at stovna føroyskan arbeiðsrætt.

Samanumtikið var ikki so lítið av tilfari tøkt. Avbjóðingin lá – við orðunum hjá Torben Jensen – í at finna loysnir og ansa eftir teirri skolestisku metoduni, ið lætt aftur kundi ført til *lex imperfecta*. Greitt var, at funnu vit ikki breiða undirtøku fyri nýggjari skipan, so fór hon ikki at virka.

Fasti gerðarrættur

Loysnin gjørdist sáttmáli um fasta gerðarrætt. Við sáttmálanum fekst í lag stovnur at taka støðu í trætumálum, men hann gjørdist ikki nakar almennur stovnur. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum samdust um skipanina, og hon gjørdist valfrí fyri hvørt einstakt felag á arbeiðsmarknaðinum. Higartil hava flestu feløg og stovnar á báðum síðum skriva undir; bert skipara- og navigatørfelagið er ímóti skipanini (serliga tí felagið vil hava kærumbøguleika); hini manningarfeløgini skriva fyríbils ikki undir av taktiskum orsökum at mótmæla støðuni hjá sjófólki í ALS.

Skipanin er at kalla ‘nýtt og gott gamalt.’ Sumt er væl kent og líkist verandi støðu, meðan annað er broytt ella heilt óroynt. Men nógv velst eyðvitað um, hvussu venja tekur seg upp, tá mál verða lögð fyri henda nýggja stovnin; sum norðmenn siga: „det grejer sig i sjøen.“

Fasti gerðarrættur fær málsførleika at taka sær av tveimum høvuðsbólkum av trætumálum í sáttmálaskeiðnum. Hesi eru:

- *arbeiðsmarknaðarmál* sambært § 6(2),
- *gerðarrættarmál* sambært § 6(3),
- umframt spurningar um *førleikan hjá fasta gerðarrætti* sambært § 6(1).

Hesi mál eru nærri lýst í sáttmála og viðmerkingum, men høvuðsskyldnaðurin bólkanna millum er ímillum stríðsstig og brot øðrumegin og tulkning hinumegin. Hesin skyldnaður er søguliga tengdur at (danskari) fatan, men er væl kendur millum teirra, ið fáast við arbeiðsmarknaðarmál.

Tann fyrra bólkurinn hevur sera stór ósemja verið um, tí ongin serfrøðiligur stovnur varðaði av teimum. Vanliga rættarskipanin, harímillum fútarætturin, hevur helst altíð førleika at taka mál upp, um ikki annað er lógliga ásett ella avrátt, men sera stór ónøgd hevur verið á løntakarasiðuni, serliga við at brúka fútarætt.

Tann seinni bólkurinn er valfríur hjá pørtunum; teir kunnu vísa á fasta gerðarrætt í sáttmálum sínum sum vanliga gerðarrætt teirra ella velja hann í einstøkum málum.

Fasti gerðarrættur kann altíð taka støðu til, um mál hoyrir undir førleikan hjá stovninum.

Henda loysnin er øðrvísi enn tann hjá grannalondunum. Fasti gerðarrættur fer sambært sáttmálanum bæði at vera stovnurin, ið tekur støðu til tey serligu arbeiðsmarknaðarmálini, men samstundis eisini stovnur, sum bjóðar seg fram sum gerðarrættur í øðrum málum.

Henda loysnin er ætlað at savna vitan og fatan um føroysk arbeiðsmarknaðarmál. Stovnurin skal eisini sambært endamálsorðing síni savna, menna, og kunna um føroyska arbeiðsmarknaðarlóg, og verður tað væntandi gjørt við fyrilestrum, skeiðvirksemi, útgávum og ikki minst heimasíðu, har úrskurðir verða savnaðir.

Í breiðara kjakinum um føroyska rættarskipan hevur ofta verið ført fram, at tað ikki skal bera til at hava føroyskar dómáramar, tí vit øll kenna hvønn annan. At siga so er bæði faktiskt skeivt (vit kennast ikki øll) og fakliga misfatað. At hava gegniar dómáramar er sjálvsagt gott, men at hava góðar dómáramar er nógv meiri týðandi. Danski umboðsmaðurin Hans Gammeltoft-Hansen plagar at undirhalda við døminum um doktoraritgerðina um ‘baktunguljóð í serbokroatiskum;’ tey, ið hava áhuga fyri hesum evni eru sum oftast skyldfólk ella vinfólk og tí strangt formliga ógegnig, men tað er betri, at onkur formliga ógegnigur dømir, enn onkur *fakliga óegnaður* ger tað.

Tey, ið fáast við arbeiðsmarknaðarlóg í Føroyum, tykjast vilja hava betri dómáramar enn teir hjá verandi dómstólum og gerðarrættum. Partvíst tí arbeiðsmarknaðarlóg er trupul faggrein við nógvum serligum reglum og venjum, partvíst vegna teir málsligu trupulleikar, ið standast av donsku rættarskipanini.

Fasti gerðarrættur er skipan, ið leggur dentin á fakkunnleika fram um formligt gegni (tað, ið Eva Smith professari í rættargongd nevndi ‘habilitetshysteriet’). Gerðarrættarformaðurin og næstformaðurin skulu vera lógkønir og hava viðkomandi royndir. Hinir gerðarrættarlimirnir skulu vera arbeiðsmarknaðarkønir; hesir skulu umboða kunnleikan til viðurskiftini hjá pørtunum heldur enn partarnar og verða tí ikki ógegnigir, bert tí málspartur er úr tí bólkinum, ið valdi teir.

Góðir dómáramar kunnu skriva góðar úrskurðir, og sáttmálin leggur dent á, at úrskurðirnir skulu vera væl og virðiliga fyrireikaðir, orðaðir og almannakunngjördir, so teir kunnu gerast partur av arbeiðsmarknaðarvenju í Føroyum.

Innihaldslig arbeiðsmarknaðarlóg (materiellur arbeiðsmarknaðarrættur) broytist ikki við fasta gerðarrætti, men sannlíkt er, at fasti gerðarrættur fer at tulka, útfylla og menna arbeiðsmarknaðarlóg í tí, sum verður nevnt triðjaparta trætuloysn (third-

party dispute resolution)³. Sannlíkt er, at tá tveir partar trætast um ‘reglurnar’ á arbeiðsmarknaðinum, velja teir at leggja málið fyrri fasta gerðarrætt, ið ger málið av í úrskurði grundaðum í sáttmála, lóg og venju. Men samstundis leggur fasti gerðarrættur sín stein oman á varðan ella laðar nýggjan varða onkra aðra gongda leið, og harvið eru ‘reglurnar’ greiddar ella mentar, og hesar mentu reglur verða grundarlag undir nýggjum trætumálum. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum fara eisini út frá úrskurðunum lættari at kunna taka støðu til summar spurningar undir sáttmálasamráðingum, tí nú er tulkningin greiðari. Sum frá líður kunnu úrskurðir gerast fyrsta keldutilvísingin heldur enn sáttmálaorðingar.

Mannagongdirnar hjá fasta gerðarrætti eru eisini gjørdar soleiðis, at loysnir skulu kunna finnast. Fyri tað fyrsta er ætlanin, at mál skulu vera skjótt avgreidd, summi mál við heilt stuttari freist. Fyri tað annað verður heimilað formanninum í hvørjum máli at leiða rættargongdina á ymsan hátt, millum annað við at siga sína hugsan um, hvat málið veruliga snýr seg um og síðani biða málspartarnar um at skriva málsrit í senn út frá hesi ‘tilskering, men eisini við at lata málið fara til mediatióin ella sjálvur royna at fáa semju í lag (hetta er serliga hugsandi í teimum málum, har ósemjan er um tey faktisku viðurskiftini, og málsfyrireikingin fær greiðu á teimum). Fyri tað triðja verða málsligir og tílíkir misskiljingartrupulleikar fyrbyggdir. Fyri tað fjórða ber til at taka mál uppافتur ella viðgera serliga týðandi mál við øllum gerðarrættarlimum; harvið fáa almennir spurningar av týðningi fyrri onnur enn málspartarnar gjølliga viðgerð.

Vanligar lógarreglur

Sera viðkomandi spurningur er, hvussu fasti gerðarrættur skal brúka vanligar lógarreglur. Fasti gerðarrættur er avtalaður stovnur hjá sáttmálapørtunum, og heimildir hansara eru fyrst og fremst at gera av trætur um tey mál, sum innihaldsliga fella undir tey evnisøki, sum eru lýst í sáttmálanum um fasta gerðarrætt.

Eins og aðrir gerðarrættir (ella serligir dómstólar ella kærunevndir) kann fasti gerðarrættur ikki virka uttan at byggja á og taka støðu til aðra lóggávu og aðrar reglur enn júst tær, sum hoyra til kjarnuøkið hjá stovninum. Fasti gerðarrættur má leggja til grund og viðhvørt taka støðu til vanligar lógarreglur, bæði formliga samtykta lóggávu og aðrar rættarligar grundreglur.

Tá ein rættur (dómstólar) skal taka støðu til mál, og neyðugt er at hava greiðu á rættarstøðu, sum prinsipielt liggur uttanfyri førleikan hjá hesum rætti, verður talað um *prejudiciellar* spurningar. Til dómis kunnu nevnast, at spurningar um arbeiðsumhvørvi, um avtalarætt ella um mannarrættindi hoyra undir serligar

³ Alec Stone Sweet, t.d. í bókini *Governing with Judges*.

myndugleikar, vanligu dómstólarnar ella enntá dómstólar uttanfyri vanligu rættarskipanina (t.d. manna­rættingardómstólin).

Tá slíkir spurningar koma fyri, kann fasti gerðarrættur velja hesar tilgongdir:

- tryggja sær, at málspartarnir taka undir við, at fasti gerðarrættur tekur støðu;
- sjálvur taka støðu, um spurningurin ikki verður reistur (ella hóast partur mótmælir);
- at útseta málið, til dómstólur ella annar stovnur hefur tikið støðu;
- at avvísja málið, tí annar stovnur av røttum hefur førleikan at gera málið av.

Velur fasti gerðarrættur aðrar av teimum fyrru tveimum nevndu leiðunum, eru málspartarnir eftir umstøðunum bundnir av úrskurðinum, antin av samtykki sínum í ítøkiligum málinum, ella av at hava bundið seg til at virða fasta gerðarrætt við at hava samtykt og skrivað undir sáttmálan um fasta gerðarrætt.

Í tí fyrra førinum kann spurningurin vera, um brot er framt á ófrávikiligar rættarreglur, og dómstólar ella aðrir myndugleikar eftirfylgjandi seta til viks úrskurðin hjá fasta gerðarrætti. Í tí seinna førinum kann talan vera um at seta til viks úrskurð hjá gerðarrætti, tí hesin ikki virkar nóg trygt í samsvari við vanligar rættargangsreglur ella ikki virðir rættartrygdina hjá pørtunum.

Sáttmálin um fasta gerðarrætt hefur ásetingar, millum annað ávísingar til rættargangslógina, ið skulu tryggja, at hesar støðurnar ikki koma í, tvs. at fasti gerðarrættur altíð virðir vanligar reglur um rættargang og rættartrygd, og at fasti gerðarrættur altíð virðir ófrávikiligar innihaldsligar rættarreglur, antin við at brúka tær, tá tær eru greiðar, ella við at vísa til aðrar stovnar, ið av røttum hava førleikan at taða støðu til teirra.

Í bókini hjá Niels Waage Arbejdsretsloven med kommentarer frá 1997 verður sagt um støðuna í Danmark: „Der ses ikke eksempler på domme eller kendelser, hvor [Retten *ex officio* har afvist at tage stilling til et præjudicielt lovfortolkningsspørgsmål. Retten vil – når parterne er enige herom – *selv*] foretage den lovfortolkning, der måtte være nødvendig for at afgøre en foreliggende sag.“

Tá talan er um lóggávu ella aðrar rættarreglur av alment kendum slagi, til dømis vanligu treytirnar fyri, nær avtala er gjørd ella, ella hvussu freistir skulu roknast, ella fráboðanir av ymsum slagi tulkast, er ongin ivi um, at fasti gerðarrættur bæði kann og skal taka støðu. Mál skulu hvørki útsetast ella avvísast, tí annar parturin sipar til ella vísir á spurningar av slíkum slagi.

Sama er galdandi fyri rættarreglur, sum tó at tær fella uttanfyri kjarnuøkið hjá fasta

gerðarrætti, eru uttan nakran tulkingariva ella aðra ógreiðu, tá umræður ítøkiliga málið, og málið annars ikki snýr seg um tulking ella nýslu av hesum reglum.

Heldur ikki, tá talan er um lóggávu, ið ikki er alkunnug ella ósvitaliga greið, men kortini er frávikilig, so at partarnir kunnu samtykkja at víkja frá teimum antin alment ella í ítøkiligum máli, er altíð neyðugt at vísa málinum frá sær. Fasti gerðarrættur skal tá kortini tryggja sær, at talan veruligu er um viðkomandi samtykt.

Sum Niels Waage skrivar: „I mange tilfælde kan man tænke sig, at at en part påberåber sig en fortolkning af en mere eller mindre generel bestemmelse som grundlag for sin påstand [Det ville kunne underminere Rettens effektivitet hvis en part kunne få et hvilket som helst lovfortolkningspørgsmål, der måtte opstå under en sag, henskudt til afgørelse ved de almindelige domstole.“

Spurningar um at tulka sáttmálan um fasta gerðarrætt hoyra altíð undir fasta gerðarrætt sjálfvan.

Koma fyri spurningar um at tulka lógarásettar reglur, ið liggja uttanfyri tey evnisøki, sum fasti gerðarrættur hevur førleika til sambært sáttmálanum (og er serkønur) at døma um, kann vera neyðugt at útseta málið, til viðkomandi stovnur hevur tikið støðu. Sama er galdandi, tá talan er um ófrávikiligar reglur, hóast tær eru av arbeiðsrættarligum slagi.

Sum dømi kunnu nevast dómarnir frá danska arbeiðsrættinum AD.90.250 og AD.86.246 og dómin hjá hægstarætti U.87.337. Í hesum málum var talan um tulking av ófrávikiligum ásetingum í starvsmannalógini og sjómannalógini, ið fyrst skuldu gerast av við rættarmáli í vanligu dómstólunum. Síðani kundu málini takast upp aftur at gera av spurningar, ið hoyrdu undir arbeiðsrætt ella gerðarrætt.

Summir spurningar verða ikki vanligi avgjördir sum rættarmál millum partanna, men hoyra heldur undir almennar eftirlitismyndugleikar, sum taka avgerðir, ið kunnu kærast ella roynast í rættinum. Í slíkum málum, til dómis spurningar um trygd og arbeiðsumhvørvi, kann fasti gerðarrættur helst oftast leggja til grund støðuna hjá viðkomandi eftirlitismyndugleika.

Serliga í málum um óheimilað stríðsstig er viðkomandi hjá fasta gerðarrætti at taka slíka støðu, tí at útseta málið til tann prejudicielli spurningurin er avgjörður í rættinum vil vera alt ov drúgt frávik frá tíðarfreistini í tílíkum málum.

Hvørt rættast er at útseta málið heldur enn at avvísa tað, veldst ofta um dómstólur ella annar stovnur má ætlast at kunna avgreiða málið í síni heild, ella tað framvegis eru tættir í málinum, sum best verða loystir í fasta gerðarrætti, og/ella sum

dómstólarnir mugu ætlast at vísa frá sær ella vísa aftur til fasta gerðarrætt, tá teir hava tikið støðu til viðkomandi lógartulking.

Niðurstøða

Fasti gerðarrættur er nýbrot í føroyskari rættarsøgu. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum hava skipað stovn, sum helst fer í senn at menna føroyska arbeiðsmarknaðarlóg, geva pørtunum størri rúmd í vanliga samskiftinum, umframt at vísa á nýggjar leiðir í menningini av føroyskari rættarskipan.

Sáttmáli um fasta gerðarrætt við viðmerkingum

Fasti gerðarrættur

Sáttmálin um fasta gerðarrætt ber í sær, at partarnir á føroyska arbeiðsmarknaðinum skipa stovn, nevndan fasta gerðarrætt, at loysa trætur. Tvinnanda bólkar av málum hoyra undir henda nýggja stovnin:

1. arbeiðsmarknaðarmál, tvs. hvørt høvuðsavtala ella sáttmáli eru samtykt, um marknamál millum sáttmálaøki, og mál um stríðsstig og brot;
2. gerðarrættarmál, tvs. mál um tulking, hvussu høvuðsavtala, sáttmáli ella siðvenja skulu tulkast, og hvørt siðvenja er galdandi.

Við at samtykkja sáttmálan taka partarnir á arbeiðsmarknaðinum undir við, at fasti gerðarrættur verður einasti stovnur, sum kann taka støðu til:

- a. um høvuðsavtala er samtykt;
- b. um felags sáttmáli er samtyktur;
- c. marknamál millum sáttmálaøki;
- d. um brot er framt á høvuðsavtalu ella sáttmála;
- e. um fráboðað ella tikin stríðsstig eru heimilað;

Fasti gerðarrættur kann síðani, um sáttmáli partanna millum loyvir tí, ella partarnir semjast um tað í hvørjum einstøkum føri, taka støðu til:

- a. um siðvenja er galdandi innan ávíst øki;
- b. hvussu samtykt høvuðsavtala skal tulkast;
- c. hvussu sáttmáli skal tulkast;
- d. hvussu siðvenja skal tulkast.

Fasti gerðarrættur stendur í gerðarrættarmálum pørtunum í boði. Partar, ið hava avtalaða skipan við gerðarrætti í tulkingarmálum, kunnu velja í staðin at lata fasta gerðarrætti málið. Til ber hjá pørtunum í framtíðini at vísa á fasta gerðarrætt í sáttmálum sínum.

Sáttmálin skipar soleiðis stovn at taka sær av trætumálum, men tað verða framvegis

sáttmálar og avtalur hjá einstøku feløgnum, sum ráða fyri, hvørjar innihaldsligar reglur galda. Fasti gerðarrættur fær bert heimild at taka støðu til og tulka tað, sum avtalað verður á einstøku sáttmálaþkjunum. Tó kann fasti gerðarrættur altíð taka støðu til tey omanfyri nevndu arbeiðsmarknaðarmálini.

Semjusøkjandi

Sáttmálin um fasta gerðarrætt byggir á, at partarnir á arbeiðsmarknaðinum søkja semju, so nógv sum til ber.

Sáttmálin krevur onki stórvegis lógarverk, men saman við sáttmálanum er tilevnað lógaruppskot, sum skal heimila politiska myndugleikanum at skipa skrivstovuna hjá fasta gerðarrætti í samráði við partarnar á arbeiðsmarknaðinum og at fígga arbeiðið hjá fasta gerðarrætti (hetta kann vera neyðugt, um ikki nóg mikil ella nóg støðug inntøka kemur inn í gjøldum frá málsþortunum). Partarnir á arbeiðsmarknaðinum skulu í samráð við politiska myndugleikan gera nakrar nærri reglur um skrivstovu og skipan av fasta gerðarrætti.

Partarnir á arbeiðsmarknaðinum velja eina nevnd fyri fasta gerðarrætt. Henda nevnd skal velja teir báðar lóggættu formenninar í fasta gerðarrætti. Nevndin skal eisini standa fyri samskiptinum við politiska myndugleikan og aðrar stovnar. Eisini skal nevndin gera nærri reglur fyri arbeiðsgongd, gjøld og tilfkt hjá fasta gerðarrætti. Henda nevnd skal eisini áhaldandi meta um sáttmálan og fyrireika ábøtur ella nýggjan sáttmála, tá tað í framtíðini krevst, eftir at royndir hava víst, hvussu fasti gerðarrættur roynist í verki.

Skipan og skrivstovan

Vanliga sætið hjá fasta gerðarrætti verður í Havn, men fasti gerðarrættur kann setast í øllum landinum, har sum málið, ið til viðgerðar er, hevur tilknýti.

Nevndin fyri fasta gerðarrætt skipar skrivstovuna í samstarvi við vinnuáráðið. Eftir ætlan skal tað almenna tryggja, at fasti gerðarrættur altíð hevur eina virkandi skrivstovu, og tað almenna skal í fyrstu atløgu bera fasta kostnaðin av skrivstovuni og tilbúgvngini hjá gerðarrættarlimunum. Gjöld fyri einstøku málini skulu eftir ætlan fígga meginpartin av kostnaðinum, men avtalan við tað almenna skal tryggja, at skipanin ongantíð dettur niðurfyri ella er ótilbúgv.

Skrivstovan skal tryggja, at vanliga málsþingin gongur so væl, sum til ber, skjøl verða skrásett, boð verða givin, fundir settir á skrá og fyrireikaðir, samsýningar goldnar, úrskurðir fráboðaðir, heimasíða og úrskurðarsavn røkt.

Skrivstovan skal eisini vera við í sjálvum gerðarrættararbeiðnum og eftir nærri

fyriskipan frá formanninum leita fram tilfar og gera upprit og tilmæli til fasta gerðarrætt.

Fasti gerðarrættur skal eisini savna, menna og kunna um føroyskan arbeiðsmarknaðarrætt, millum annað við at skipa savn av úrskurðum í arbeiðsmarknaðarmálum, menna førleikan innan semjusøkjandi loysnir (mediatión). Rættarlimir eins og nevndarlimir skulu alsamt gera seg kunnugar við allan føroyska arbeiðsmarknaðin.

Gerðarrættarlimirnir

Partarnir á arbeiðsmarknaðinum velja rættarlimirnar í fasta gerðarrætt:

- arbeiðstakarar velja tríggjar rættarlimir
- arbeiðsgevarar velja tríggjar rættarlimir
- nevndin, ið umboðar partarnar á arbeiðsmarknaðinum, velur tveir formenn

Rættarlimirnir í fasta gerðarrætti skulu sjálvir hava royndir á arbeiðsmarknaðinum. Tí skulu ymsu fakøkini á arbeiðsmarknaðinum velja kønar rættarlimir at sita í fasta gerðarrætti. Hesir rættarlimir sita ikki sum umboð fyri feløg ella fakøki síni, men sum óheftir kønir rættarlimir.

Partarnir velja teir seks føstu rættarlimirnar soleiðis:

- løntakarafeløg fyri tímalønt velja ein rættarlim
- manningarfeløgini velja ein rættarlim
- starvsfólk og líkir fakkólkur velja ein rættarlim
- arbeiðsgevarafeløgini velja ein rættarlim
- reiðarafeløgini velja ein rættarlim
- almennu arbeiðsgevararnir velja ein rættarlim

Hesir limir verða valdir fyri trý ár í senn, men hvørt ár skulu tveir rættarlimir veljast av nýggjum, so triðingurin er nývaldur á hvørjum ári. Allir seks verða valdir, tá sáttmálin kemur í gildi, lutakast ger síðan av, hvørjir rættarlimir fyrst skulu veljast av nýggjum.

Nevndin velur gerðarrættarformann og næstformann, sum allir partar skulu hava álit á. Hesir skulu vera lóggættir og hava viðkomandi royndir. Hvør nevndarlimur hevur sýtingarrætt við formansval. Formennin verða eisini valdir fyri trý ár í senn, men fyrsta skeiðið hjá næstformanninum verður stytt, so skeiðini skulu umskarast. Formennin skiftast um at vera formenn í einstøku málunum.

Nevndin fyri fasta gerðarrætt tekur upp samráðing við politiska myndugleikan um

samsýning og umstøður hjá rættarlimunum. Helst verður talan partvíst um fasta samsýning fyrri tilbúgving og samsýning fyrri at viðgera einstøku málini.

Mannagongd

Nú er ósemja á arbeidsmarknaðinum, t.d. um stríðsstig er óheimilað brot á rættarstöðuna ella um tulkning av sáttmála; tá kann felag – arbeidsgevara- ella arbeidstakarafelag – leggja málið fyrri fasta gerðarrætt. Hetta verður gjørt við at lata inn kærurit.

Rættarformaðurin skipar síðan fyrri at boða mótparti frá og taka út teir rættarlimir, sum skulu viðgera hetta málið. Rættarlimirnir verða úttiknir eftir tørnei, vanligi ein ella tveir frá ávíkavist arbeidstakara- og arbeidsgevarasíðuni. Hvussu nógvir verða úttiknir, veldst partvíst um, hvat partarnir sjálvir vilja, partvíst um viðkomandi sáttmála og eisini um, hvat rættarformaðurin heldur. Paritetur skal altíð vera í úttøkuni av limum.

Rættarformaðurin ansar eftir, at ongin úttikin limur er greitt ógegnigur. Í summum sera prinsipiellum málum sita allir rættarlimirnir, tá er ongin teirra ógegnigur.

Mótparturinn fær høvi at lata inn svarrit, og síðani metir formaðurin í málinum, hvussu málið skal fyrreikast. Til ber at royna semju, ella eftir fyrreikandi fund at partarnir í senn lata inn hvør sítt málsrit afturat. Til ber at fáa til vega metingar, prógv og vitni og at enda leggja málið fram fyrri gerðarrættin á úrskurðarfundi, sum kann vera almennur.

Snýr málið seg um óheimilað stríðsstig, sí § 6(2)f, skal málið viðgerast, og úrskurður gerast innan fáar tímar (í mesta lagi 72 tímar). Tá kann eisini fyrribilsúrskurður gerast.

Snýr málið seg um onnur arbeidsmarknaðarmál ella gerðarrættarmál (t.d. tulkning), kann longri tíð ganga. Tó verður altíð miðað ímóti skjótari málsviðgerð.

Úrskurðirnir hjá fasta gerðarrætti skulu skrivast soleiðis, at teir kunnu vera vegleiðandi fyrri framtíðina og skulu vera greiðir at lesa.

Á heimasíðu hjá fasta gerðarrætti fer at bera til at lesa úrskurðir og samandráttir, í summum førum stytta, so ikki viðbreknir upplýsingar koma út.

Fasti gerðarrættur kann, sum omanfyrri lýst, taka støðu til, hvør rættarstöðan er millum partanna. Hetta merkir, at tað fyrst og fremst eru sáttmálar, avtalur og síðvenjur hjá pørtunum sjálvum, sum eru reglugrundarlagið, sum fasti gerðarrættur dømir eftir.

Fasti gerðarrættur vikur í gerðarrættarmálum fyri øðrum avtalaðum gerðarrætti, men partarnir kunnu altíð semjast um at brúka fasta gerðarrætt í einstøkum máli. Vónin er, at fasti gerðarrættur fer at vekja álit millum partanna á arbeiðsmarknaðinum, og at rættarlimirnir byggja á egnu royndir sínar og fáa venjing í at døma í trætumálum. Harvið kunnu úrskurðirnir vera við at loysa trætur á skilagóðan og rættvísan hátt.

Sáttmálin vísur sum vant til reglurnar í rættargangslógini, sum tillagaðar verða brúktar eisini í fasta gerðarrætti. Úrskurðir hjá fasta gerðarrætti skulu virðast og úttinnast eins og dómur.

Sáttmálin kemur í gildi í 2006 og kann ikki sigast upp fyrr enn í 2008, men nevndin fyri fasta gerðarrætt skal alsamt eftirmeta skipanina og skjóta upp endurnýggjaðan sáttmála.

Fasti gerðarrættur kann gera ávegis úrskurð, eitt nú um formligar spurningar, og síðan taka uppafur fyrireikingina og at enda gera tann endaliga úrskurðin.

Endaligir úrskurðir hjá fasta gerðarrætti kunnu ikki kærast. Í heilt serligum førum kann fasti gerðarrættur tó innan fyra vikur frá endaliga úrskurði sínum taka mál uppafur, um málspartur kann vísa á prinsipiellar spurningar í úrskurðinum, sum fasti gerðarrættur eigur at viðgera nærri. Tá eru allir gerðarrættarlimirnir við í viðgerðini.

Lóggáva og vanligar rættarlíga grundreglur

Fasti gerðarrættur skal sum aðrir gerðarrættir uppfylla treytirnar í lov om voldgift til rættargang og rættatrygd. Hetta verður tryggjað við ásetingum í sáttmálanum og við at vísa til rættargangslógina.

Fasti gerðarrættur tekur í høvuðsheitum bert stöðu til spurningar, ið fella undir førleika hansara sum ásett í § 6 í sáttmálanum. Fasti gerðarrættur brúkar tó vanligar, greiðar og kendar lógarreglur og rættarlígar grundreglur og leggur tær til grund fyri úrskurðum sínum. Eru aðrar serligar, ógreiðar ella ófrávíkiligar rættarreglur týðandi fyri málið, kann fasti gerðarrættur antin útseta málið, til vanligu dómstólarnir hava tikið stöðu, ella vísa málið frá sær. Hesir spurningar eru nærri lýstir í serligum riti.

Tulking av sáttmálum um fasta gerðarrætt

Ásetingar og orðingar í sjálvum sáttmálanum um fasta gerðarrætt eru hugtøk, ið skulu tulkast og skiljast fyrst og fremst út frá sáttmálanum sjálvum, viðurskiftunum

í Føroyum, og hvat, ið er skilabesta loysnin, eisini fyrri framtíðar mál av líkum slag.

Fasti gerðarrættur skal tulka sáttmálan og menna hann í verki. Tey fordømi og tær venjur, ið taka seg upp, eiga so greiniliga, sum til ber, at verða orðað og lýst í úrskurðum, so tey verða kunnug hjá pørtunum á arbeiðsmarknaðinum.

Nevndin fyrri fasta gerðarrætt tekur upp til viðgerðar spurningar um mannagongdir og ger nærri reglur í almennari starvsskipan ella serliga fyrri einstøk starvsøki. Starvsskipanin skal í øllum førum hava reglur um quorum, meirilutaavgerðir, dagsskrá, innkalling, fráveru og hvussu nevndin og gerðarrættarlimirnir verða kunnaðir um einstøku málini.

Viðmerkingar til einstøku ásetingarnar

Niðanfyri er leiðbeining fyrri, hvussu einstøku ásetingarnar skulu skiljast. Viðmerkingar verða fyrst og fremst gjørdar fyrri hvørja paragraf/grein og bert í einstøkum førum fyrri hvørt stykki ella litra.

Ávísingar til sáttmálan verða skrivaðar soleiðis: „§ 6(2)d“ og lisnar „grein/paragraf seks, stykki 2, litra d.“

§ 1 Fasti gerðarrættur

- (1) Settur verður á stovn fasti gerðarrættur.
- (2) Fasti gerðarrættur skal loysa trætur, ósemjur og ivamál á arbeiðsmarknaðinum sambært hesi skipan og felags avtalum og sáttmálum millum partanna á arbeiðsmarknaðinum.
- (3) Fasti gerðarrættur skal eisini savna, menna, og kunna um føroyskan arbeiðsmarknaðarrætt.

Ásetingin setir fasta gerðarrætt á stovn. Fasti gerðarrættur sum stovnur fevnir, sum nærri lýst, um bæði sjálvan rættin við átta gerðarrættarlimum, og um nevnd, ið velur lógkønu rættarlimirnir, hevur heimild at gera nærri starvsreglur, samskipta við politiska myndugleikan og endurskoða sáttmálan. Harumframt verður eisini skrivstova skipað.

Síðani verður ásettur almenni málsførleikin hjá fasta gerðarrætti, sum fevnir um trætur, ósemjur og ivamál á føroyska arbeiðsmarknaðinum, sum gjølligari greint í sáttmálanum sjálvum og annars í samsvari við teir sáttmálar ella aðrar kollektivar skipanir, ið partarnir annars hava tikið undir við.

At enda verður ásett, at fasti gerðarrættur eisini hevur ábyrgd av at savna og menna kunnleikan til tær skipanir og tær felags reglur og síðvenjur, ið galda á føroyska arbeiðsmarknaðinum.

§ 2 Sæti, skrivstova og gjøld

- (1) Fasti gerðarrættur hevur sæti í Tórshavn, men kann seta fund aðrastaðni í landinum.
- (2) Skrivstovan hjá fasta gerðarrætti verður skipað eftir avtalu millum fasta gerðarrætt og avvarðandi landsmyndugleikar.
- (3) Fasti gerðarrættur áleggur gjøld samsvarandi reglugerð.

Sambært hesi áseting verða heimildir givnar at skipa sæti, skrivstovu og gjøld.

Fasti gerðarrættur hevur sæti sítt í Tórshavn, men kann eftir umstøðunum seta fund aðrastaðni í landinum. Hetta kann serliga koma upp á tal, tá málspartarnir ella tær umstøður, málið snýr seg um, hava tilknýti til annað pláss, og ætlanin er at halda almennan gerðarrættarfund.

Hugsandi er, at Føroya kærustovnur ella skrivstovan hjá onkrum aðalráði ella stýri verður skrivstova hjá fasta gerðarrætti. Á henda hátt verða kunnleiki og førleiki mentir og savnaðir í sama stað. Men hetta kann eisini gerast við at stovna nýggja skrivstovu, við at lata privatán stovnur vera skrivstovu, ella við at lata nýggja stovnin húsast í skrivstovusamstarvi við aðrar stovnar.

Tað er nevndin, sum ger avtalu við myndugleikarnar, men sjálvsagt hoyrir nevndin rættarlimirnar, tá tað er viðkomandi at gera tað.

Nevndin skal eisini gera reglugerð um rættargjøld, sum fasti gerðarrættur brúkar sum heimild og grundarlag at leggja á gjøld í einstøkum málum.

§ 3 Nevndin

- (1) Nevnd verður vald fyrri fasta gerðarrætt.
- (2) Nevndarlimirnar sita í trý ár í senn. Sáttmálapartarnir velja nevndina á sama hátt sum gerðarrættarlimirnar. Hinir limirnar velja í felag formannin. Verandi umboð í nevndini, sum smíðaði sáttmálan, halda tó fram sum fyrstu valdu limir.
- (3) Nevndin kann taka støðu, um feløg og stovnar ikki semjast um val eftir § 3, ella § 4. Nevndin kann eisini bólka feløg og stovnar av nýggjum (sí skjal 1).
- (4) Nevndin hevur í minsta lagi fyra árligar fundir, sum skrivstovan kallar inn til.

Nevndin, ið smíðaði sáttmálan, heldur fram sum nevnd fyrri nýggja stovnin. Partivaldu limirnar velja formannin. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum eru á henda hátt umboaðir í nýggja stovninum. Nevndin tekur sær av at skipa

stovnin í samráð við politiska myndugleikan, gerðarrættarlimirnar og partarnar á arbeiðsmarknaðinum.

Formaðurin skipar fyri og kallar inn til funda í minsta lagi fyra ferðir árliga.

At nevndin verður vald á sama hátt sum gerðarrættarlimirnir merkir, at eftir eitt ár og síðani eftir tvey ár skal formaðurin kasta lut um, hvørjir tveir limir skulu veljast av nýggjum.

Síðani verða valskeiðini soleiðis:

Ár	Sessur I	Sessur II	Sessur III	Sessur IV	Sessur V	Sessur VI
2006	sitandi limur	sitandi limur	sitandi limur	sitandi limur	sitandi limur	sitandi limur
2007	limur valdur	limur valdur				
2008			limur valdur	limur valdur		
2009					limur valdur	limur valdur
2010	limur valdur	limur valdur				
2011					limur valdur	limur valdur
2012	limur valdur	limur valdur				
2013			limur valdur	limur valdur		

“Sitandi limur“ merkir, at verandi limur í nevndini, sum smíðaði sáttmálan, heldur fram sum limur í nevndini fyri fasta gerðarrætt.

“Limur valdur“ merkir, at limurin er valdur at taka við 1. januar viðkomandi kalendaraár. Sjálvt valið fer tó fram árið fyri í viðkomandi valbólki. Verður semja ikki um nakað av vaevnunum í uppskoti, er tað sitandi nevnd, sum tekur støðu eftir at hava roynt at finna semju.

2008...

Árini 2008 og frameftir verða limir sjálvsagt bert valdir, um sáttmálin um fasta gerðarrætt verður verandi í gildi.

Formaðurin verður valdur soleiðis:

Ár	Nevndarformaðurin
2006	sitandi formaður
2007	valdur
2008	
2009	
2010	valdur
2011	
2012	
2013	valdur

Hesi skeiðini eru fóst, og tekur limur seg úr sessi ella doyr, verður annar valdur fyri tað, sum eftir er av skeiðnum.

§ 4 Gerðarrættarlimir

- (1) Í fasta gerðarrætti eru átta gerðarrættarlimir. Sáttmálapartarnir velja limirnar. Gerðarrættarlimir virka óheftir av bæði myndugleikum og teimum feløgum, ið valt teir hava.
- (2) Nevndin fyri fasta gerðarrætt velur gerðarrættarformannin og næstformannin, teir skulu vera lógkønir og hava viðkomandi royndir. Hvør nevndarlimur hevur sýtingarrætt við formansval.
- (3) Teir í skjali 1 nevndu bólkar velja hvør sín arbeiðsmarknaðarkøna gerðarrættarlim.
- (4) Gerðarrættarlimirnir verða valdir fyri trý álmannaáár í senn. Hvørt ár verða tveir av gerðarrættarlimunum valdir av nýggjum. Gerðarrættarformaðurin kastar lut um, hvørjir fyrstir fara frá.
- (5) Doyr gerðarrættarlimur ella tekur seg úr fasta gerðarrætti, verður annar limur valdur tað, ið eftir er av skeiðinum.
- (6) Gerðarrættarlimir kunnu veljast aftur.
- (7) Gerðarrættarlimur verður samsýnt sambært nærri áseting eftir samráðing millum nevndina og avvarðandi landsstýrisman.

Nevndin velur formenninar og ongin av nevndarlimunum skal vera ímóti formonnunum, tá teir verða valdir.

Sum greitt frá í almennu viðmerkingunum eru tað partarnir á arbeiðsmarknaðinum, ið velja hinar gerðarrættarlimirnar. Hesir eiga at hava viðkomandi royndir á arbeiðsmarknaðinum. Limir í nevndini fyri fasta gerðarrætt kunnu ikki samstundis vera gerðarrættarlimir.

Gerðarrættarlimirnir skulu virka sum einstaklingar og nýta vit og skil og royndir sínar at koma til skilagóðar niðurstøður við haldgóðum grundgevingum.

Allir gerðarrættarlimirnir verða sjálvsagt valdir at taka við 1. februar 2006, men síðani verða sessirnir endurvaldir eftir tørnei.

Verður ikki semja í valbólki um at velja gerðarrættarlim, tekur nevndin fyrri fasta gerðarrætt støðu millum tey evni, ið eru í uppskoti, eftir at hava roynt semju.

Formennirnir báðir sita trý kalendaraár í senn, tó verða fyrstu skeiðini styttri, so næstformaðurin verður valdur at taka við aftur 1. januar 2008, og gerðarrættarformaðurin at taka við aftur 1. januar 2009, soleiðis at valskeið teirra umskarast:

Ár	Gerðarrættarformaður	Næstformaður
2006	valdur	valdur
2007		
2008		valdur
2009	valdur	
2010		
2011		valdur
2012	valdur	
2013		

Valskeiðini hjá arbeiðsmarknaðarkønu limunum vera soleiðis:

Ár	Sessur I	Sessur II	Sessur III	Sessur IV	Sessur V	Sessur VI
2006	limur valdur	limur valdur	limur valdur	limur valdur	limur valdur	limur valdur
2007	limur valdur	limur valdur				
2008			limur valdur	limur valdur		
2009					limur valdur	limur valdur
2010	limur valdur	limur valdur				
2011			limur valdur	limur valdur		
2012					limur valdur	limur valdur
2013	limur valdur	limur valdur				

“Limur valdur“ merkir, at limurin er valdur at taka við 1. januar viðkomandi kalendaraár (í 2006 tó 1. februar). Sjálvt valið fer tó fram árið fyri í viðkomandi valbólki.

Gerðarrættarlimirnir í ‘sessi I’ og ‘sessi II’ sita fyrstu ferð í trý ár og trýggjar mánaðar.

At taka við 1. januar 2009 verða t.d. valdir tilsamans trýggir gerðarrættarlimir, gerðarrættarformaðurin og tveir arbeiðsmarknaðarvaldir limir.

Hesi skeiðini eru føst, og tekur limur seg úr sessi ella doyr, verður annar valdur fyri tað, sum eftir er av skeiðnum.

Heldur sáttmálin fram at virka eftir 1. januar 2008, halda gerðarrættarlimirnir fram á sama hátt sum omanfyri lýst, um ikki annað verður ásett í nýggjum sáttmála ella ískoytissáttmála.

Samsýningin verður ásett eftir samráðing við landsmyndugleikarnar. Samsýningin krevur semju millum nevndina fyri fasta gerðarrætt og viðkomandi myndugleikar.

§ 5 Úttiknir gerðarrættarlimir

- (1) Úttiknir verða í hvørjum máli formaður í málinum og tveir aðrir gerðarrættarlimir, annar valdur av arbeiðstakarafeløgum og hin av arbeiðsgevarafeløgum.
- (2) Gerðarrættarformaðurin kann tó, um partarnir semjast um tað, taka út fimm gerðarrættarlimir.
- (3) Gerðarrættarformaðurin:
 - a. ger av, hvør skal vera formaður í einstøkum máli;
 - b. tekur út gerðarrættarlimir til hvørt mál eftir tørnri, men ansar tó eftir, at ongin teirra er greitt óegnigur;
 - c. ger av, at í serliga prinsipiellum ella týðandi málum skulu allir gerðarrættarlimirnir døma; ongin teirra kann tá metast óegnigur. Í slíkum málum hevur gerðarrættarformaðurin ástøðuatkvøðu.

Ásetingin viðvíkir mannagongdini í einstøkum málum.

Vanliga verða úttiknir tríggir gerðarrættarlimir. Er tað ásett í sáttmála hjá pørtunum, kunnu fimm limir verða úttiknir. Semjast partarnir um tað í ítøkiligum málinum, kunnu eisini fimm limir verða úttiknir. Í serligum málum sita allir átta limirnir.

Í talvuni niðanfyri verður víst til vanlig mál; hetta eru mál sambært § 5(1), har tríggir gerðarrættarlimir døma, formaðurin í málinum og tveir úttiknir arbeiðsmarknaðarkønir dómarar. Í øðrum málum døma fimm gerðarrættarlimir sambært § 5(2); hetta er, tá semja er um frávik í ítøkiligum málinum ella t.d. ásett er í sáttmála um gerðarrættarmál, at fimm skulu døma. Serliga prinsipiell mál eru tey mál, har mett verður undir fyrireiking av málinum, at allir gerðarrættarlimir eiga at vera við sambært § 5(3)c. Mál tikið upp aftur sambært § 11(2) eru mál, ið eftir úrskurðin vísa seg at vera um prinsipiellar spurningar, ið hava týðning út um ítøkiliga málið, og sum allir gerðarrættarlimir eiga at fáa høvi at taka støðu til.

Málsslag	Limatal	Arbeiðs- marknað- arkønir	Formaður
Vanlig mál § 5(1)	3 limir	2 limir	annar formaðurin
Semja um frávik § 5(2)	5 limir	4 limir	annar formaðurin
Serliga prinsipiell mál § 5(3)c	8 limir	6 limir	gerðarrættarformaðurin
Mál tikið upp aftur § 11(2)	8 limir	6 limir	gerðarrættarformaðurin

“Annar formaðurin“ merkir, at annaðhvørt gerðarrættarformaðurin ella næstformaðurin situr sum rættarformaður í ítøkiligum málinum, sí § 5(3)a.

Fær limur forfall, kann gerðarrættarformaðurin gera av at taka út annan lim til málið.

Varalimir eru ikki í fasta gerðarrætti. Tí kann koma fyri, at gerðarrættur má viðgera mál, har allir limirnir av røttum skulu vera við, við færri enn átta limum. Paritetur skal tó altíð vera, so at úttiknir verða líka nógvir kønir rættarlimir frá hvørji síðu.

Gerðarrættarformaðurin skal taka út rættarlimir til einstøku málini eftir tørnei, soleiðis at allir døma í nærum líka nógvum málum, og sita saman við ymsum øðrum dómárum. Gerðarrættarformaðurin skal viga hetta tekniska prinsipp móti regluni um, at gerðarrættarlimir skulu ikki vera greitt ógegnir í málinum.

Greitt ógegnigir er serligt hugtak fyri fasta gerðarrætt. Eftir hesi skipan við óheftum, persónligum gerðarrættarlimum er ikki so, at gerðarrættarlimur er ógegnigur bert tí málsparturin er úr tí valbólki, sum vísti á viðkomandi gerðarrættarlim, ella tí viðkomandi á annan hátt hevur havt smávegis samstarv ella onnur viðurskifti við málspart, ella feløg ella stovnar í viðkomandi valbólki. Greitt ógegnigur merkir, at okkurt ítøkilig samband er, sum kann valda iva um óhefti hjá gerðarrættarliminum ella kann tykjast óheppið.

§ 6 Málsførleiki

- (1) Fasti gerðarrættur hevur altíð førleika at gera av, um mál hoyra undir fasta gerðarrætt.
- (2) Fasti gerðarrættur kann altíð taka støðu til hesi mál:
 - a. um høvuðsavtala er samtykt;
 - b. um felags sáttmáli er samtyktur;
 - a. um marknamál millum sáttmálaøki.
 - b. um brot er framt á høvuðsavtalu ella sáttmála;
 - c. um fráboðað ella tikin stríðstig eru heimilað;
- (3) Fasti gerðarrættur kann, um sáttmáli ella annað loyvir tí, taka støðu til:
 - a. um siðvenja er galdandi innan ávíst øki;
 - b. hvussu samtykt høvuðsavtala skal tulkast;
 - c. hvussu sáttmáli skal tulkast;
 - d. hvussu siðvenja skal tulkast.
- (4) Fasti gerðarrættur kann ikki taka upp mál, ið hoyra undir (3), um partarnir hava sínámillum sáttmála um annan gerðarrætt. Men partarnir kunnu hóast slíkan sáttmála kortini semjast um at leggja ítøkiliga málið fyri fasta gerðarrætt.
- (5) Fasti gerðarrættur kann heldur ikki taka upp mál, sum ikki av røttum eru mál um felags avtalur ella sáttmálar.

Ásetingin lýsir, hvat sáttmálapartarnir binda seg til at viðurkenna:

- At fasti gerðarrættur altíð hevur førleika at gera av, um ítøkilig mál hoyrir undir fasta gerðarrætt ella ikki.
- At fasti gerðarrættur altíð hevur førleika at gera av, um málið snýr seg um stríðsstig/brot ella tulking.
- At fasti gerðarrættur altíð hevur førleika at gera av mál, ið snúgva seg um, hvørt høvuðsavtala er samtykt, um sáttmáli er samtyktur, um stríðsstig eru heimilað og um marknamál millum sáttmálaðki.

Síðan hevur fasti gerðarrættur førleika at viðgera spurningar um tulking og siðvenju, um málspartarnir semjast um tað í ítøkiligum máli ella hava víst á fasta gerðarrætt í kollektivari avtalu ella sáttmála.

At fasti gerðarrættur *kann taka støðu til* merkir, at innan tey nevndu punkt er fasti gerðarrættur kompetentur at viðgera, um málið snýr seg um viðkomandi punkt. Er spurningur t.d. reistur, um sáttmáli er samtyktur, so skal fasti gerðarrættur taka støðu til tann spurningin. Er spurningur t.d. reistur um at tulka ávísa áseting í sáttmála, so skal fasti gerðarrættur taka støðu til tulkungina, um ikki partarnir hava avtalað, at annar gerðarrættur skal viðgera spurningar um tulking partanna millum.

Fasti gerðarrættur skal, um hetta verður reist í ítøkiligum máli, taka støðu til, hvørt høvuðsavtala ella sáttmáli eru samtykt. Hetta merkir eisini, at fasti gerðarrættur tekur støðu til, um munnligur sáttmáli er gjørdur, um tigandi sáttmáli er gjørdur, ella talan er um siðvenju av slíkum slagi, at hon kann setast javnt við samtyktan sáttmála.

Orðið siðvenja sipar til lögfrøðiliga hugtakið „arbeiðsrættarlig kutýma.“ Siðvenja av slíkum slag er nærum altíð tulkungarspurningur, men kann sum omanfyri nevnt eisini hugsast at fata um sáttmálakendar siðvenjur.

Fasti gerðarrættur fær heimild at taka støðu til, um brot er framt, og um stríðsstig eru heimilað. Hetta merkir, at fasti gerðarrættur er tann einasti stovnur, ið tekur støðu til ítøkilig mál um brot og stríðsstig. Ger fasti gerðarrættur av, at talan er um brot ella óheimilað stríðsstig, skal brotið ella stríðsstigið halda uppat og partarnir virða úrskurðin hjá fasta gerðarrætti. Í málum um óheimilað stríðsstig er serliga skjót manngongd avrádd, ið skal tryggja, at óheimilað stríðsstig ikki fáa stórvegis fylgjur. Mál um brot kunnu eftir umstøðunum taka longri tíð at viðgera.

Hóast fasti gerðarrættur hevur tikið støðu til spurningin um sjálvt brotið ella stríðsstigið og móguliga hevur álagt, at brot ella stríðsstig skal halda uppat, hevur hann tó ikki tikið støðu til aðrar fylgjur.

Hetta er ein fylgja av bygnaðinum í § 6:

- Hvørt brot er framt, ella stríðsstig er heimilað, hoyrir undir tey mál, sum fasti gerðarrættur altíð kann viðgera sambært § 6(2).
- Hvørt brot ella óheimilað stríðsstig skal fáa avleiðingar (aðrar enn at halda uppat), er mál um tulkning av sáttmála ella mál um rættarstöðu teirra annars; somuleiðis spurningurin hvønn týdning úrskurðurin hjá fasta gerðarrætti hevur fyri málið um aðrar fylgjur. Slík mál kann fasti gerðarrættur bert viðgera, um sáttmáli ella annað loyvir tí (um partarnir í sáttmála/høvudssavtalu ella ítøkiliga hava víst á fasta gerðarrætt) sambært § 6(3).

Tað veldst soleiðis um høvuðsavtalu ella sáttmála partanna millum ella um almennu rættarstöðuna í landinum, hvørt t.d. bót ella samsýning ella endurgjald skal latast.

Hoyrir mál um endurgjald ella aðrar fylgjur undir vanligan dómstól ella annan gerðarrætt, skal hesin stovnar leggja til grund ta tulkning av sáttmálanum, sum fasti gerðarrættur hevur staðfest. Eisini skal leggjast til grund, at brotið ella stríðsstigið skal halda uppat, og ikki kann takast uppafur, sjálvt um endurgjald ella onnur fylgja ikki verður áløgd. Men vanligu dómstólarnir og gerðarrættirnir kunnu síðani royna allar spurningar og allar fortreytir, ið hava týdning fyri endurgjald ella aðrar fylgjur.

Hvør stovnur av røttum skal taka støðu til aðrar fylgjur, dómstólur, annar gerðarrættur, ella fasti gerðarrættur, velst eisini um rættarstöðuna á einstaka sáttmálaøkinum.

Hóast sáttmálin ikki beinleiðis nevnr tað, kann nevndin fyri fasta gerðarrætt í starvsskipan loyva øðrum enn sáttmálapørtum at brúka fasta gerðarrætt móti hóskaði gjaldi.

§ 7 Málspartar

- (1) Sáttmálapartur er partur í máli vegna limir sínar.
- (2) Fíggjarmálaráðið er partur í máli vegna stovnar, sum í málinum eru bundnir av avtalum ella sáttmálum hjá landinum.
- (3) Kommunala arbeiðsgevarafelagið er partur vegna limir sínar.

Málspartar er hugtak fyri partarnar í ítøkiligum máli. Hugtakið er brúkt í sáttmálanum til tess at skilja ímillum sáttmálapartarnar, ið eru tey feløg og stovnar, sum samtykkja henda sáttmála, og málspartar, ið eru partarnir í ítøkiligum málum, sum fasti gerðarrættur tekur upp til viðgerðar. Vanliga fer fasti gerðarrættur helst bert at brúka orðini partur og partar.

§ 8 Málsgongd

- (1) Kærandi partur letur fasta gerðarrætti kærurit.
- (2) Skrivstovan letur beinanvegin innkærda eintak av kæruritinum og setir freist fyri svarriti. Skrivstovan kann kunngera kæruritið eftir reglum í rættargangslógini.
- (3) Innkærði hevur skyldu at møta; møtir hann ikki, kann formaður í málinum einsamallur siga fráveruúrskurð.
- (4) Formaður í málinum skal áseta fyrireikandi fund í málinum. Formaðurin kann tá:
 - a. gera av, at partarnir í senn skulu lata inn eitt rit afturat eftir ávísing formansins;
 - b. kanna um málið kann avgerast í semju ella eftir tilmæli frá formanninum;
 - c. gera av, at partarnir skulu royna mediación;
 - d. gera av, at meting, faklig úttalisi, fráboðan til onnur áhugað, ella onnur neyðug stig skulu takast;
 - e. fáa greiðu á og taka støðu til próvførslu og aðra fyrireiking av málinum;
 - f. áseta nýggjan fyrireikandi fund;
 - g. gera av, nær úrskurðarfundur skal vera í málinum;
 - h. annars fyrireika málið eftir lóg, sáttmála og venju.
- (5) Í málum um óheimilað stríðsstig skal fyrireikandi fundurin vera innan 24 tímar eftir kærurit er innlatið, og úrskurðarfundur verða hildin og úrskurður sagdur innan 72 tímar. Rætturin kann í átroðkandi málum gera fyribilsúrskurð.
- (6) Fasti gerðarrættur kann gera ávegisúrskurð í máli.
- (7) Málið í allari viðgerð hjá fasta gerðarrætti er fýroyskt.
- (8) Málspartur kann krevja, at vitnisfrágreiðingar skulu endurgevast nágreiðniliga.
- (9) Fyri málsgongdina annars galda meginreglur í rættargangslógini um borgaralig mál.

Málsgongdin er skipað soleiðis, at fasti gerðarrættur skal arbeiða bæði skjótt og væl.

Formaðurin í einstøkum máli skal eftir hesum vera aktivur og tryggja, at málið bæði formliga og innihaldsliga verður skjótt og væl fyrireikað. Formaðurin gerst ikki ógegnigur av at spyrja partarnar nærri um málskrøv, grundgevingar ella annað, teir føra fram. Heldur ikki gerst formaður ógegnigur av at spyrja seg fyri um móguleikan fyri semju partanna millum.

Kærandi partur skal lata inn kærurrit. Skrivstovan tekur ímóti kæruriti. Góður siður er, tá tað ber til at kunna mótpartin beinanvegin og beinleiðis. Eisini er góður siður í málum, sum koma undir viðgerðarfreistirnar í (5) at boða skrivstovuni frá, at mál kann vera ávegis, so gerðarrættarlimirnir kunnu vera til reiðar.

Heimilað er at kunngerá kærurrit eins og at døma fráveruúrskurð.

Eftir at bæði kærurrit og svarrit eru komin (ella freistin er farin fyri svarriti, og kærði parturin kortini møtir og setur fram málskrav), verður fyrireikandi fundur hildin. Allir úttiknir gerðarrættarlimir skulu tá hava fingið tilfarið í málinum og eiga at kunna seg við tað. Úttiknu limirnir kunnu vera við á fundinum.

Formaðurin skal í sambandi við fyrireikandi fundin gera av, hvussu málið verður fyrireikað.

- Formaðurin kann gera av, at partarnir samtundis skulu lata hvør sítt rit inn afturat. Formaðurin kann vísa á, hvat hann vil hava partarnar at lýsa, bæði av formalia, jus og fakta, tvs. bæði um málsgongdina, um tær reglur, ið hava týðning fyri málið, og viðvíkjandi umstøðunum í málinum. Sama freist er galdandi fyri báðar partar, og partur, ið vil hava longda freist má heita á bæði mótpart og formann um hetta.
- Formaðurin kannar, um møguleiki er fyri semju í málinum, ella um partarnir vilja lata formannin gera tilmæli, sum málspartarnir kunnu taka við ella vraka. Formaðurin skal vera varin í hesum førum, og krevst nærri viðgerð ella umfatandi tilmæli, eigur formaðurin heldur at vísa til mediatióin.
- Formaðurin kann gera av, at partarnir skulu royna semju ígjøgnum mediatióin. Nevndin fyri fasta gerðarrætt ger lista við evnum til mediator. Formaðurin skjýtur út frá hesum lista evni upp fyri málsþortunum.
- Formaðurin kann biðja um meting, um faklig úttalilsí ella senda øðrum áhugaðum þortum fráboðan um málið ella gera av, at onnur neyðug stig skulu takast. Talan kann vera um vanlig „sýn og meting,“ um faklig úttalilsí frá viðkomandi serfrøðingum, um at boða øðrum frá (td. øðrum feløgum, ið kunnu hava áhuga í at úttala seg um prinsipiellan spurning) ella taka onnur stig. Hvørji hesi eru veldst um einstaka málið og vil oftast vera grundað á analogi frá øðrum ásetingum í sáttmálanum, venju ella ásetingar í rættargangslógini.

Mál um óheimilað stríðsstig verða viðgjörd serliga skjótt. Tað kann bera so á, at hvørgin formaðurin er til taks, tá slíkt mál kemur fyri, td. tí báðir eru uttanlands. Tá má gerðarrættarformaðurin gera av, hvussu víkjast skal frá reglunum, t.d. so tíðarfreistin verður longd, ella annar gerðarrættarlimur kann standa fyri fyrireikandi fundinum, ella ongin fyrireikandi fundur verður hildin, ella fundurin verður hildin um telesamband.

Í átroðkandi málum um óheimilað stríðsstig kann rætturinn siga fyrirbilsúrskurð. Hetta kann serliga hugsast, tá stórir ella óbotaligur skaði kann standast.

Fasti gerðarrættur kann gera ávegisúrskurð (deldom). Hetta kann hugsast í ymsum førum, tá tað fyrri partarnar er best at bíða við summum spurningum. T.d. kann spurningur verða reistur, um málið snýr seg antin um stríðsstig (brot), sum fasti gerðarrættur skal viðgera, ella tulkning, sum annar gerðarrættur skal viðgera. Tá er betri, at fasti gerðarrættur fyrst tekur støðu til spurningin um málsførleikan, enn at alt málið verður viðgjørt út í æsir, møguliga óneyðuga.

Málið er sjálvsagt føroyskt í øllum førum, í fyrireiking, í skrivum, á fundum og alla aðrastaðni, uttan so at serlig atlit, eitt nú til vitni, gera seg galdandi, ella annað er ásett fyrri tulkningarmál í sáttmála partanna millum. Hugsandi er, at valdur verður gerðarrættarformaður ella næstformaður, ið skilir men ikki tosar føroyskt. Tá kann formaðurin sjálvsagt tosa annað mál, men málið undir fyrireiking, úrskurðarviðgerð og í úrskurði skal tó altíð vera føroyskt.

Partur í máli kann krevja, at vitnisfrágreiðingar skulu endurgevast orð fyrri orð ella á annan nágreiniligan hátt (sum vanligt er í sambandi við revsimál og „subsidiar avhoyringar“).

§ 9 Umboðan og úrskurðarfundur

- (1) Partarnir kunnu lata fulltrúa umboða seg í allari málsongdini.
- (2) Fasti gerðarrættur ger av í hvørjum máli sær, hvussu úrskurðarfundur skal skipast, eisini hvørt hann skal vera almennur ella fyrri læstum durum.
- (3) Formaðurin í málinum ger av allar spurningar um rættargang undir úrskurðarviðgerðini.

Partarnir kunnu frítt velja sær málsfulltrúa, men fasti gerðarrættur kann eftir vanligum reglum seta krøv til umboðanina.

Úrskurðarfundurin – „dómsviðgerðin“ – kann vera á almennum fundi. Úttiknu limirnir gera henda spurning av og skipa fundin alment undan viðgerðini. Annars ger formaðurin í málinum allar spurningar av undir sjálvum fundinum.

§ 10 Gerðarrættarúrskurður

- (1) Formaðurin í málinum skipar fyrri samráðing limanna millum eftir úrskurðarfundin og setir fram uppskot um úrslit og grundgevingar, eisini kann hann biðja skrivstovuna gera tilmæli. Hinir gerðarrættarlimirnir seta síðani fram hugsanir sínar og samráðst verður, atkvøtt verður at enda um úrslitið.
- (2) Tá ið samráðingarnar eru lidnar, skrivar formaðurin í málinum úrskurð,

og hvør gerðarrættarlimur kann tå leggja sína egnu áskoðan afturat. Eisini skulu málskrøv og grundgevingar hjá málsþórtunum gjølliga endurgevast í úrskurðinum.

- (3) Úrskurður og tilmæli verða kunngjørd þórtunum beinleiðis, og skal úrskurðurin greina málið til fulnar, umstøður eins væl og viðkomandi rættargrundarlag.
- (4) Úrskurður verður somuleiðis alment atkomiligur og skipaður í úrskurðarsavn. Eftir áheitan kann formaðurin í málinum stytta burtur viðkvæmar partar úr tí almannakunngjörda úrskurðinum.

Ásetingin skal tryggja, at úrskurðirnir verða skrivaðir so væl, sum til ber.

Formaðurin leggur fyri, men kann velja fyrst at heita á skrivstovuna um at gera tilmæli.

Formaðurin kann gera av at hava fleiri fundir eins væl og fleiri atkvøðugreiðslur um málið. Formaðurin ger av, nær seinasti fundur og seinasta atkvøðugreiðsla verða hildin. Formaðurin leggur skrivliga fyri limirnar sítt uppskot til úrskurð og gevur teimum nøktandi høvi at leggja afturat samsintar eins væl og mótsintar viðmerkingar; tað vil siga, at til ber bæði at grundgeva nærri, dissentiera viðvíkjandi grundgevingum og dissentiera viðvíkjandi úrsliti.

Úrskurðurin skal umframt fatanir (“premissir“) hjá gerðarrættarlimunum lýsa málið, málskrøv, grundgevingar, tilmæli, vitnisfrágreiðingar, metingar og annað. Formaðurin í málinum kann velja, at partar av hesum tilfari skulu vera hjálagdir sum skjøl til sjálvan úrskurðin, so sjálvur úrskurðurin verður so vælegnaður at lesa sum til ber uttan ov nógvar endurgávur, ið eru óneyðugar fyri úrslit og grundgevingar.

§ 11 Endaligur úrskurður

- (1) Úrskurður hjá fasta gerðarrætti er endaligur og kann ikki skjótast inn fyri hægri rætt.
- (2) Í serligum føri kunnu formenninir tó í semju, eftir áheitan frá parti, innan fyri fýra vikur frá úrskurði, taka málið upp av nýggjum sum týðandi mál, har allir gerðarrættarlimirnir eru við.
- (3) Mál kann ikki leggjast fyri dómstól, kærunevnd ella nakran annan stovn ella myndugleika, um tað av røttum hoyrir undir fasta gerðarrætt.
- (4) Spurningur, hvørt fasti gerðarrættur av røttum antin hevur viðgjørt mál ella víst tí frá sær, kann innan 4 vikur frá úrskurði leggjast fyri Føroya Rætt.

Sáttmálapartarnir binda seg við sáttmálanum til at góðtaka, at úrskurðir hjá fasta gerðarrætti eru endaligir.

Undantak frá hesum er møguleikin hjá gerðarrættarformanninum og næstformanninum at semjast um, at taka málið upp aftur sum týðandi mál, ið allir gerðarrættarlimirnir eiga at hoyra. Hetta kann henda í serliga prinsippiellum málum, sum kunnu fáa týðning sum fordømi fyri allan arbeiðsmarknaðin ella tað á annan hátt er týðandi at allir gerðarrættarlimirnir taka støðu. Í slíkum málum eiga eftir grundreglunum í rættargangslógini at vera loyvt øðrum þórtum á arbeiðsmarknaðinum at leggja uppí málið.

§ 12 Útinnan

- (1) Úrskurðir hjá fasta gerðarrætti kunnu útinnast eftir reglunum í rættargangslógini um tvingsilsfulnað. Semja gjørd í fasta gerðarrætti kann somuleiðis útinnast eins og semja gjørd í dómstóli.

Eins og við øðrum gerðarrætti er við hesum sáttmála avtalað, at úrskurður kann útinnast eftir rættargangslógini.

§ 13 Nærri reglur

- (1) Nevndin kann í samráði við gerðarrættarlimirnar og avvarðandi myndugleikar gera nærri reglur fyri virksemi og skipan hjá fasta gerðarrætti.

Nevndin hevur heimild at gera nærri reglur (í samsvari við sáttmálan, lóggávu og annað viðkomandi), men skal í anda sáttmálans samráðast til góðar loysnir, áðrenn reglurnar verða gjørdar.

Reglurnar verða savnaðar og kunngjørdar eins og úrskurðirnir.

§ 14 Samtykki og endurskoðan

- (1) Hesin sáttmáli kemur í gildi 1. apríl 2006, fyri teir partar, nevndar í skjali 1, ið tá hava skrivað undir.
- (2) Sáttmálapartarnir skriva undir hvør sítt eintak av sáttmálanum.
- (3) Sáttmálin kann sigast upp, um í minsta lagi fimm sáttmálapartar siga hann upp við seks mánaða varsli til 1. januar.
- (4) Sáttmálin kann ikki sigast upp fyrr enn til 1. januar 2008. Sáttmálapartarnir kunnu tó altíð samtykkja annan sáttmála at koma í staðin fyri henda.
- (5) Nevndin skal áhaldandi eftirmeta skipanina og skipa fyri fundum, har sáttmálapartarnir verða kunnaðir. Nevndin kann skjóta upp endurskoðaðan sáttmála.

Sáttmálin kemur í gildi 1. februar 2006; frá teirri løtu kann nevndin virka, samráðingar havast við politisku myndugleikarnar, skrivstovan skipast, og annað tilíkt gerast.

Partarnir skriva undir hvør sítt eintak av sáttmálanum, sum nevndin goymir.

Ætlanin er sjálvsagt, at allir partarnir á arbeiðsmarknaðinum skulu skriva undir sáttmálan, men ásetingin er orðað soleiðis, at skipanin við fasta gerðarrætti kemur í gildi, tó at einstakir partar ikki enn hava skrivað undir og harvið bundið seg til hesa skipan.

Sáttmálin er bert galdandi fyri teir partar, sum hava skrivað undir. Tí ber ikki til at leggja mál fyri fasta gerðarrætt, sum viðkoma pørtum á arbeiðsmarknaðinum, ið ikki eru vorðin sáttmálapartar. Til dømis er heimildin at taka støðu til marknamál millum sáttmálaøki bert galdandi fyri partar, sum samsvarandi § 14 eru vorðin sáttmálapartar.

Sáttmálin hevur áseting um, at nevndin kann velja teir nevndarlimir og gerðarrættarlimir, um valbólkar ikki megna tað.

Sáttmálin er galdandi til 1. januar 2008, um ikki partarnir allir fyri ta tíð skriva undir nýggjan sáttmála. Eftir tann dag kunnu fimm sáttmálapartar siga sáttmálan upp við freist upp á háltv ár.

SKJAL 1

(Skjalið er síðani broytt nakað, nærri fæst at vita, tá heimasíða fasta gerðarrætt fer at virka)

Løntakarafølgini fyri verkafólk og tílkar fakkbólkar

Føroya Arbeiðarafelag
Havnar Arbeiðsmannafelag
Klaksvíkar Arbeiðskvinnufelag
Klaksvíkar Arbeiðsmannafelag
Havnar Arbeiðsmannafelag
Havnar Arbeiðskvinnufelag
Landsfelag Handverkaranna
Føroya Handverkarafelag
S & K

Manningarfeløgin

Føroya Fiskimannafelag
Føroya Skipara- og Navigatørfelag
Maskinmeistarafelagið
Motorpassarafelag Føroya

Løntakarafeløgini fyr starvsfólk og tílíkar fakbólkar

Starvsmannafelagið
Búskapar- og Løgfrøðingafelagið
Føroya Byggifrøðingafelag
Magistarafelagið
Føroya Verkfrøðingafelag
Fakfelag Sjómannskúlalærara í Føroyum
Yrkisfelag Studenta- og HF-lærara
Føroya Tekniska Lærarafelag
Felagið Maskinmeistaralærarar
Føroya Lærarafelag
Føroya Musikklerarafelag
Føroya Pedagogfelag
Føroya Postfelag
Ljósmøðrafelag Føroya
Føroya Psykiatريفelag
Almanna- og Heilsurøktarafelagið
Føroyskir Fysioterapeutar
Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar
Heilsuhjálparafelag Føroya
Dansk Farmaceutforening
Farmakonomforeningen
Yngri Læknar
Ergoterapeutfelagið
Radiografar í Føroyum
Bioanalytikarafelagið
Økonomafelag Føroya
Starvsfólkafelagið í Føroya Banka
Starvsfólkafelag Føroysku Sparikassanna
Yrkisfelagið Trygdin
Føroya Blaðmannafelag
Føroya Prentarafelag

Arbeiðsgevarafeløgini

Blaðútgevarafelag Føroya
Arbeiðsgevarafelagið hjá Fíggjarstovnum í Føroyum
Føroya Arbeiðsgevarafelag
Havnar Arbeiðsgevarafelag
Føroya Handverksmeistarafelag
Føroya Prentsmiðjueigarafelag

Reiðarafeløgin

Føroya Reiðarafelag
Reiðarafelagið fyri Farmaskip

Almennu arbeiðsgevararnir

Kommunala arbeiðsgevarafelagið
Fíggjarmálaráðið

Fasti gerðarrættur